

Asia: 1/41/2016

Lausuntopyyntö yleisen tietosuoja-asetuksen täytäntöönpanotyöryhmän (TATTI) mietinnöstä ja työryhmän ehdotuksesta hallituksen esitykseksi uudeksi tietosuojalaiksi

1 luku. Yleiset säännökset

Yleiset kommentit

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Tietosuojalakiluonnoksen 2 §:n otsikko on soveltamisala. Pykälässä säädettäisiin tietosuojalain soveltamisalasta ja siltä osin otsikko pitää paikkansa. Pykälään on kuitenkin sisällytetty säännös, jossa säädetään tietosuoja-asetuksen soveltamisesta (kuten oli tarkoituskin). Tarkoituksena nimittäin on, että tietosuoja-asetusta sovelletaan myös sellaisissa asioissa, jotka eivät kuulu tietosuoja-asetuksen 2 artiklassa määriteltyyn soveltamisalaan. MMM katsoo, että asia tulisi käydä otsikosta ilmi esimerkiksi muotoilulla ”Lain soveltamisala ja tietosuoja-asetuksen soveltaminen”. Kyseessä on erittäin keskeinen seikka lain soveltajille.

Tietosuojalakiluonnoksen 2 §:n muotoilua ”soveltuvin osin ja lukuun ottamatta” voidaan pitää vaikeaselkoisena. Epäselväksi jää, miksi tähän pykälään on tarpeen sisältää ”soveltuvin osin” -muotoilu, kun otetaan huomioon säädösvalmisteluohjeet, joissa nimenomaisesti todetaan, ettei kyseinen muotoilu ole tarpeen.

2 luku. Käsittelyn oikeusperuste eräissä tapauksissa

Yleiset kommentit käsittelyn lainmukaisuutta koskevasta 3 §:stä.

Tietosuojalakiluonnoksen 3 §:n 1 kohta koskee henkilötietojen käsittelyä silloin, kun kyse on henkilön asemasta, tehtävistä ja niiden hoidosta julkisyhteisössä, elinkeinoelämässä, järjestötoiminnassa tai muussa vastaavassa toiminnassa. Lainkohdassa edellytetään lisäksi, että

käsittelyn tavoitteen tulisi olla yleisen edun mukainen ja käsittelyn oikeasuhtaista sillä tavoitettuun oikeutettuun päämäärään nähden.

MMM katsoo, että käsittelyn yleisen edun mukaisuuden ja oikeasuhtaisuuden arviointi jättää säännöksen epäselväksi. Ainakin perusteluissa tulisi esimerkein kertoa milloin henkilötietojen käsittely on kohdan mukaan sallittua.

MMM katsoo, että henkilötietojen käsittelyn perusteiden arviointi ainoastaan lakitekstissä annettujen määritteiden avulla täysin vailla esimerkkejä tekee soveltamisesta vaikeaa, ja johtanee kirjajaan soveltamiskäytäntöön. Tietosuojalakiluonnoksen 3 §:n 2 kohdassa toistetaan tietosuoja-asetuksen 6 artiklan 1 kohdan e alakohta. Asetuksen yksittäisen kohdan toistaminen on tarpeetonta tässä tapauksessa. Sen sijaan selkeämpää olisi ollut, että viranomaisen suunnittelu- ja selvitystehtävät olisi mainittu uudessa laissa. Henkilötietolaissa on selkeästi säännelty, että suunnittelua ja selvitystä varten viranomainen voi kerätä ja tallettaa henkilötietoja viranomaisen henkilörekisteriin.

Henkilötietolain 8 §:n nykyiseen säännökseen verrattuna on hyvä asia, että säännökseen on lisätty myös järjestötoiminta.

Yleiset kommentit erityisiä henkilötietoryhmiä koskevasta 5 §:stä ja rikostuomioita ja rikkomuksia koskevasta 6 §:stä.

-

Tietoyhteiskunnan palvelujen tarjoamiseen lapselle sovellettavan ikärajan tulisi olla:

-

Ikärajaa koskevat perustelut

-

3 luku. Valvontaviranomainen

Yleiset kommentit suullista käsittelyä seuraamuslautakunnassa koskevasta 16 §:stä

MMM katsoo, että suulliseen käsittelyyn seuraamuslautakunnassa tulisi pystyä osallistumaan nykyaikaisia sähköisiä viestintäkeinoja käyttämällä. Tällaisen etäosallistumista koskevat yleiset edellytykset tulisi säännellä hallintokäyttölaissa ja MMM katsoo, että etäosallistumisen mahdollistamat muutokset tulisi tehdä suoraan hallintokäyttölakiin.

Muut yleiset kommentit valvontaviranomaista koskevasta 3 luvusta.

Tietosuojaluonnoksen 10 §:n (kelpoisuusvaatimukset ja nimitysperusteet) osalta jää epäselväksi, miksi yhdessä tapauksessa vaaditaan tarvittavien henkilökohtaisten ominaisuuksien omaamista ja toisessa taas tehtävän hoidon edellyttämää muuta pätevyyttä. Olisi hyvä, että perusteluissa jollain tapaa luonnehdittaisiin säännöksiä.

Tietosuojalakiluonnoksen 20 §:n 2 momentissa säädetään ilmiantajan henkilön nimen salassapidosta. Pykäläkohtaisten perustelujen mukaan tietosuoja-asetuksen 54 artiklan 2 kohta edellyttää tätä. MMM toteaa, että tietosuoja-asetuksen 54 artiklan 2 kohta on tulkinnanvarainen.

Tietosuoja-asetusta koskevassa Ruotsin selvityksessä (SOU 2017:39; s. 261-262) todetaan, että todennäköisesti säännöksessä tarkoitetaan rekisterinpitäjän tai henkilötietojen käsittelijän liike- ja toimintaolosuhteita, jotka tietosuojavastaava voi saada tietoonsa tehtävää hoitaessaan. Ruotsin selvityksen mukaan ei voi sulkea pois sitäkään vaihtoehtoa, että tarkoituksena olisi ollut suojata ilmiantajan nimeä tai muita henkilön henkilökohtaisia olosuhteita. Suomessa on asiaa jo joltain osin tarkasteltukin ilmiantajan suojan tarvetta. Tältä osin MMM viittaa OM:n mietintöön korruptioepäilyistä ilmoittavien henkilöiden suojelusta (OM Selvityksiä ja ohjeita 25/2016) ja Valtion virkamieseettisen toimikunnan raporttiin (VM:n julkaisu 3/2014). VM:n raportin 3.4 luvussa todetaan, että väärinkäytösten paljastajien suojelu (whistleblower protection) on vierasta suomalaiselle työelämälle. MMM katsoo, että sama koskee viranomaistoimintaa.

MMM katsoo, että ilmiantajan henkilöllisyyden salassapitoa tulisi kuitenkin tarkastella laajemmassa asiayhteydessä. Muutkin viranomaiset saavat ilmiantoja, joiden osalta voisi ehkä tulla kyseeseen ilmiantajan nimen suojaaminen. MMM ei pidä perusteltuna sitä, että erityissäännösin jatkossa säädettäisiin ilmiantajan henkilöllisyyden salassapidosta. Perustellumpaa olisi tarkastella asiaa erillisinä lainsäädäntöhankkeena. MMM:n näkemyksen mukaan edellä olevat seikat huomioon ottaen esitysluonnoksessa ei ole riittäviä perusteluja ja taustaselvitystä nyt esitetyle uudelle salassapitosäännökselle. Lisäksi MMM:n näkemyksen mukaan esitysluonnoksen perustuslakiosion maininta (s. 177) siitä, että salassapitosäännöksen sisällyttäminen tietosuojalakiin ”olisi tärkeä lainsäädännön yhdenmukaisuuden vuoksi, sillä ehdotettu tietosuojalaki sisältäisi säännökset tietosuojavirastosta ja oikeusturvatakeista”, ei pidä paikkansa. Lainsäädännön yhtenäisyyden vuoksi ilmiantajan suojaamista koskeva yleissäännös nimenomaan sopisi julkisuuslakiin. Lisäksi eduskunnan julkisuuslainsäädännön kokonaisuudistuksen yhteydessä hyväksymän lausuman mukaan salassapitoa koskevien erityissäännösten ottamista muuhun kuin julkisuuslakiin on vältettävä (EV 303/1998 vp).

MMM katsoo, että mahdollinen ilmiantajan henkilöllisyyden salassapitoa koskeva säännös tulisi sisällyttää julkisuuslakiin. Erityislakiin tulisi ottaa ilmiantajan henkilöllisyyden salassapitoa koskeva säännös vain siinä tapauksessa, ettei julkisuuslain salassapitosäännös ole riittävä ja ao. sektorilla on joitain sellaisia erityispiirteitä, jotka puoltavat erityissäännöksen sisällyttämistä jonkin sektorin lainsäädäntöön. Ilmiantajan henkilöllisyyden salassapidon tarpeesta tulisi kuitenkin ensin tehdä esiselvitys.

Tietosuojalakiluonnoksen 14 §:n 1 momentista käy ilmi, että pääsääntöisesti tietosuojavaltuutettu ratkaisee asiat esittelystä. Poikkeukset tälle menettelylle on jätetty täysin avoimiksi. MMM esittää, että säännöstä tältä osin tarkistettaisiin. Esimerkiksi valtioneuvoston ohjesäännön 38 §:ssä on yksilöity poikkeukset. Jollain vastaavalla tavalla tulisi täydentää myös tietosuojalakiluonnoksen 14 §:n 1 momenttia.

4 luku. Oikeusturva ja seuraamukset

Yleiset kommentit käsittelyn viivästymistä koskevasta 23 §:stä.

Tietosuojalakiluonnoksen 21 ja 23 §:n mukaan tietosuojavirastolle osoitetaan ”valitus”. Tässä taustalla on tietosuoja-asetuksen 77 artikla (oikeus tehdä valitus valvontaviranomaiselle). Valitus-sana on siinä mielessä harhaanjohtava, koska tietosuojavirasto hoitaa nämä ”valitukset” kuten

kantelut ja asioiden käsittelyyn sovelletaan hallintolakia. Tietosuoja-asetuksen ruotsinkielisessä versiossa käytetäänkin klagomål-sanaa, joka tarkoittaa kantelua. Tässä yhteydessä voitaisiin käyttää termiä hallintokantelu. Joka tapauksessa tietosuojalakiluonnoksen 21 §:n yksityiskohtaisissa perusteluissa voisi informatiivisuuden vuoksi todeta, että asian käsittelyyn sovelletaan tällöin hallintolakia.

MMM esittää harkittavaksi, onko 24 §:n 2 momentissa tarpeen mainita, että hallinto-oikeudessa asian käsittelyyn sovelletaan hallintolainkäyttölakia. Se on itsestään selvää.

Tulisiko yleisen tietosuoja-asetuksen 83 artiklan mukaisia hallinnollisia sakkoja voida kohdistaa myös viranomaisiin ja julkishallinnon elimiin?

ei

Perustelut

-

Mikäli vastaus hallinnollisten sakkojen kohdistamista viranomaisiin koskevaan kysymykseen on ei, pyydetään esittämään näkemys vaihtoehtoisesta seuraamusjärjestelmästä.

Viitataan työryhmämuistiossa mainittuihin perusteisiin siitä, miksi hallinnollisia seuraamuksia ei pitäisi määrätä viranomaisille ja julkishallinnon elimille. Lisäksi MMM toteaa, että seuraamusten lisäksi keskeistä on myös se, miten rekisterinpitoa valvotaan. Seuraamukset eivät aktualisoidu, jollei rekisterinpitäjä jää kiinni lainvastaisesta toiminnasta. MMM ei pidä tarkoituksenmukaisena sitä, että seuraamuksia koskevia säännöksiä tarkastellaan ilman, että samalla mietitään rekisterinpitoon kohdistuvaa valvontaa ja siihen kohdistettavia resursseja. Lisäksi tietosuoja-asetuksen ja tulevan tietosuojalain seuraamusten tulee olla oikeasuhtaisia suhteessa toiseen keskeiseen perusoikeuteen eli julkisuusperiaatteeseen. Vrt. julkisten asiakirjojen luovuttamisen laiminlyönti ja siihen liittyvät seuraamukset.

MMM:n näkemyksen mukaan lausuntokierros ei ole tarkoituksenmukainen tapa selvittää sitä, onko olemassa jokin vaihtoehtoinen mahdollisesti uusi seuraamusjärjestelmä. Seuraamusjärjestelmää koskeviin ehdotuksiin liittyy sellaisia juridisia erityiskysymyksiä, että asia sopisi parhaiten OM:n itsensä selvitettäväksi tai vaihtoehtoisesti tehtävä voitaisiin antaa jollekin ulkopuoliselle asiantuntijalle. MMM toteaa, ettei asiaa selvitetty riittävästi TATTI-työryhmän puitteissa, jossa sitä olisi voitu tehdä hyödyntäen OM:n sisäistä asiantuntemusta (LAVO). MMM katsoo kuitenkin, että voimassa oleva kansallinen seuraamusjärjestelmämme on toimiva eikä erillistä uutta seuraamusjärjestelmää tarvita.

Muut yleiset kommentit oikeusturvaa ja seuraamuksia koskevasta 4 luvusta.

Tietosuojalakiluonnoksen 15 §:n mukaan seuraamuslautakunta määrää hallinnollisen sakon. Ehdotuksen 22 §:ssä ei kuitenkaan ole säännöstä miten seuraamuslautakunnan määräämään hallinnolliseen sakkoon ja sakon määrään haettaisiin muutosta.

Tietosuojalakiluonnoksen 26 §:ssä hallinnollisen sakon käyttöä on laajennettu asetuksen 10 artiklan rikkomiseen, vaikka 10 artiklan rikkomiseen ei suoraan 83 artiklan nojalla sovelleta hallinnollisia sakkoja. MMM ei kannata ehdotettua laajennusta.

Tietosuojalakiluonnoksen 24 §:n 1 momentissa olisi selkeämpää kirjoittaa auki, että 45 artikla koskee henkilötietojen siirtoa johonkin kolmanteen maahan tai kansainväliselle järjestölle.

Valvontaviranomainen voi komission päätöksen estämättä saattaa kolmannen maan tietosuojan tason riittävyyden hallinto-oikeuden ratkaistavaksi sen henkilön vaatimuksesta, jonka tietoja on siirretty, jos suojan riittävyydestä on epäilyä.

Tietosuojalakiluonnoksen 22 §:n 1 momentin perustelujen mukaan momentissa säädettäisiin Tietosuojaviraston mahdollisuudesta määrätä päätöksessään, että päätöstä on muutoksenhausta huolimatta noudatettava, jollei valitusviranomainen toisin määrää. Lakiluonnoksessa asia on kuitenkin 22 §:n 4 momentissa.

5 luku. Tietojenkäsittelyn erityistilanteet

Yleiset kommentit henkilötietojen käsittelyä journalistisia, akateemisen, taiteellisen tai kirjallisen ilmaisun tarkoituksia varten koskevasta 27 §:stä.

Pykälän 1 momentissa viitataan asetuksen noin 40 artiklaan, joita ei sovellettaisi henkilötietojen käsittelyyn kyseisen momentin asioissa. Muissakin momenteissa on suuri määrä artiklaviittauksia. Viittauksista johtuen pykälä on erittäin vaikeaselkoinen. Toivottavaa onkin, että perustettava Tietosuojavirasto laatii selkeän oppaan siitä, mitä henkilötietojen käsittelyyn pykälän tarkoittamissa asioissa sovelletaan.

Yleiset kommentit tieteellisiä ja historiallisia tutkimustarkoituksia sekä tilastollisia tarkoituksia varten tapahtuvaa käsittelyä koskevasta poikkeuksista ja suojaustoimista

-

Muut yleiset kommentit tietojenkäsittelyn erityistilanteita koskevasta 5 luvusta.

-

Laki rikoslain 38 luvun 9 §:n ja 10 §:n 3 momentin muuttamisesta

Yleiset kommentit tietosuojarikosta koskevasta 9 §:stä.

MMM pitää tärkeänä, että tietojen julkisuuteen ja salassapitoon sekä toisaalta henkilötietojen suojaan liittyviä rangaistussäännöksiä ja muita seuraamuksia tarkastellaan yhtenä kokonaisuutena. Tulisi miettiä, mitkä kriminalisoinnit ovat välttämättömiä henkilötietojen suojan turvaamiseksi ja toisaalta sitä, mitkä tavoitteet ovat saavutettavissa ilman kriminalisointia.

Muut mahdolliset kommentit

Muita huomioita työryhmän mietinnöstä ja ehdotuksesta hallituksen esitykseksi

OM on asettanut kaksi eri työryhmää valmistelemaan kansallisia yleislakeja. Toisen työryhmän työ koskee tietosuojadirektiiviä (rikosasiat) ja toisen tietosuojasetusta. MMM:n kuten muidenkin

ministeriöiden tulee ottaa tämä työ huomioon omissa säädöshankkeissaan. MMM pitää tärkeänä, että OM ottaa omien säädöshankkeidensa valmistelussa huomioon sen, että muiden ministeriöiden tulee ehtiä analysoimaan ja ottamaan huomioon oikeusministeriön HE:t omissa säädöshankkeissaan. OM:n valmisteilla olevat yleislait samoin kuin muiden ministeriöiden säädösmuutokset tulee saattaa voimaan toukokuussa 2018.

Mietinnön sivulla 38 todetaan seuraavasti: ”Kunkin ministeriön on arvioitava oman hallinnon osaltaan henkilötietojen käsittelyä koskevan erityislainsäädännön välttämättömyys. Tässä arvioinnissa tulee ottaa huomioon, että komissio on asetuksen täytäntöönpanoa koskevan työn yhteydessä toistuvasti painottanut, että kansallista liikkumavaraa tulee käyttää hyvin rajatusti, sillä kyse on asetuksesta, ei direktiivistä.” MMM katsoo, että liikkumavaraa on voitava käyttää sen verran kuin mitä asetuksen säännökset sallivat. MMM katsoo, ettei komissio voi omilla tulkinnoillaan rajoittaa liikkumavaraa siitä, mitä tietosuojaj-asetus sallii.

Mietinnön liitteenä olevassa liikkumavarataulukossa taas todetaan 5 ja 12-23 artiklan osalta seuraavasti: ”Johtuen 23 artiklassa säädetyistä vaatimuksesta sääntelyn yksiselitteisyydestä ja tarkkarajaisuudesta, ei ole mahdollista säätää yleisistä rajoituksesta 12 artiklaan yleislaissa.” MMM toteaa tältä osin, että yksiselitteisesti ja tarkkarajaisesti voidaan säätää myös esimerkiksi jollain hallinnon yleislailla. MMM katsoo, että 23 artiklassa halutaan estää se, että säädettäisiin kaikkia rekisterinpitäjiä koskevista poikkeuksista 23 artiklan nojalla. MMM katsoo, että sektorikohtaiset (esimerkiksi julkinen sektori) poikkeukset rekisteröidyn oikeuksiin ovat mahdollisia myös yleislaissa. Yleislaissa voidaan määritellä sektorikohtaiset poikkeukset määritellä yksiselitteisesti ja tarkkarajaisesti. Perustuslaista tulevat hyvän hallinnon ja oikeusturvan vaatimukset tulevat varmimmin ja yhdenmukaisemmin huomioon otetuiksi, kun rekisteröidyn oikeuksien mahdollisista rajoituksista säädettäisiin yleislaissa. MMM pitää todennäköisenä, että viranomaisilla on tarpeita poiketa joiltain vähäiseltä osin rekisteröidyn oikeuksista viranomaistehtävien osalta, mutta tätä asiaa ei selvitetty TATTI-työryhmässä em. ”yleislakikieltoa” koskevan kannanoton vuoksi. MMM pitää toivottavana, että tätä asiaa tarkasteltaisiin joko VM:n Julkisen hallinnon tiedonhallinnan sääntelyn kehittämistä selvittävän työryhmän säädöshankkeessa tai vaihtoehtoisesti tietosuojalain jatkovalmistelussa.

Mietinnön liitteenä olevassa liikkumavarataulukossa tarkastellaan tietosuojaj-asetuksen 27 johdantolauseen osalta mahdollisuutta tarkastella vainajan henkilötietojen käsittelyn suojaa. Tietosuojaj-asetus mahdollistaisi tietosuojaj-asetuksen soveltamisen myös vainajien henkilötietojen käsittelyyn. Taulukossa todetaan tässä kohtaa, että työryhmässä on keskusteltu, että vainajan ja hänen läheisensä suojan tarve voitaisiin kattaa muuttamalla rikoslain yksityiselämää loukkaavaa tiedon levittämistä koskevaa sääntelyä. Taulukossa todetaan, että kyseisen sääntelyn muuttaminen edellyttäisi kuitenkin laajempaa ja yksityiskohtaista valmistelua, johon työryhmällä ei ole resursseja. MMM katsoo, että vainajan henkilötietojen käsittelyyn saattaisi olla joiltain osin tarvetta soveltaa tietosuojaj-asetuksen joitakin säännöksiä myös muissakin tapauksissa. Joka tapauksessa käytännön tasolla aiheuttaa usein epäselvyyttä, miten vainajan henkilötietoja on mahdollista luovuttaa.

HE-luonnoksen yleisperustelujen nykytilan kuvauksen otsikointi ei ole johdonmukainen. Kun esimerkiksi 2.1.1 luvun (otsikko ”Yleistä”) alla käsitellään sekä perustuslakia että henkilötietolakia, on 2.1.2 luvun (otsikko ”Lain soveltamisala”) aiheena ilmeisesti sekä henkilötietolain että direktiivin soveltamisala. Luvun 2.1.2 otsikosta pitäisi käydä ilmi, minkä säädöksen soveltamisalasta on kyse. Ilmeisesti 2.1.2 luvun otsikkona pitäisi olla henkilötietolain soveltamisala. HE-luonnoksen nykytilan kuvaus on siinäkin mielessä poikkeuksellinen, ettei siinä esitellä voimassa olevaa henkilötietolain säännöksiä systemaattisesti. Olisi siis loogista esitellä henkilötietolain säännökset siinä järjestyksessä

kuin ne ovat ao. laissa. Sen sijaan HE-luonnokseen on poimittu valikoivasti henkilötietolain säännöksiä ja ne esitetään tietosuoja-asetuksen säännösten mukaisessa järjestyksessä. Lisäksi voi todeta, että valvontaviranomaisia koskeva kuvaus on poikkeuksellisen laaja, mutta sen sijaan henkilötietolain säännöksiä esimerkiksi henkilötietojen käsittelyn perusteista kuvataan niukasti, hajanaisesti ja osin puutteellisestikin. Hajanaisuudella tarkoitetaan tässä sitä, että käsittelyn oikeusperusteita kuvataan toisaalta yleisperustelujen 2.1.3 luvussa ja toisaalta myös paljon myöhemmin eli yleisperustelujen 2.1.8 ja 2.1.9 luvuissa. Lisäksi MMM toteaa, että tietosuolakiluonnoksen pykälien järjestys on tavanomaisesta poikkeava. Säädösvalmisteluohjeiden mukaan aineellisoikeudellisia ja menettelytapasäännöksiä ei saa sijoittaa sekaisin toistensa lomaan (ks. lainkirjoittajan opas 14.3.3).

HE-luonnoksen jatkovalmistelussa tulisi nykytilan kuvauksen tarkistamisen ohella kiinnittää huomiota myös siihen, että yleisperusteluista kävisi selkeämmin ilmi, miltä osin henkilötietojen suoja koskevat säännökset vastaavat nykytilaa ja miltä osin säännökset tarkentuvat ja miltä osin on tulossa kokonaan uutta sääntelyä. Esimerkiksi tietosuoja-asetusta koskevassa Ruotsin selvityksessä (SOU 2017:39; s. 75 ja 76) on lyhyesti luonnehdittu muutoksia nykyisiin säännöksiin.

MMM kiinnittää huomiota siihen, että Ruotsin selvityksessä todetaan, että julkisuus ja tietosuoja ovat sovitettavissa kansallisella lainsäädännöllä. Samoin MMM tuo esiin sen, että kun tietosuoja-asetusehdotusta on käsitelty eduskunnan valiokunnissa, asiakirjoista ei käy ilmi, että tietosuoja-asetus edellyttäisi nykyisten julkisuuslainsäädännön kaventamista. Sen sijaan esimerkiksi perustuslakivaliokunta (PeVL 12/2012 vp) on todennut seuraavasti:

”Asetusehdotuksen johdanto-osan 18. kohdassa todetaan, että asetuksen säännöksiä sovellettaessa voidaan ottaa huomioon virallisten asiakirjojen julkisuusperiaate. Julkisuusperiaatteen huomioon ottaminen jää valiokunnan mielestä sekä sisältönsä että säädösteknisen sijoittelunsa puolesta varsin heikoksi. Perustuslakivaliokunta pitää tämän vuoksi valtioneuvoston tavoin tärkeänä, että itse asetukseen otetaan säännös asiakirjajulkisuuden huomioon ottamisesta.”

Mietinnön yhtenä liitteenä on työryhmän eräiden jäsenten ehdotus julkisuuslain muuttamiseksi (liite 4). MMM pitää luonnosteltua ehdotusta tulkinnanvaraisena. Julkisuuslain ja nykyisen henkilötietolain säännökset koetaan usein vaikeasti hahmottuviksi. Asiaan voidaan vaikuttaa esimerkiksi koulutuksella ja ohjeistuksella. Jos kuitenkin julkisuuslain säännöksiä päädytään tarkistamaan, pitää MMM tärkeänä, että säännöksiä tulee mahdollisuuksien mukaan selkeyttää nykyisestä. Tietojen luovutussäännöksiä tulee tällöin tarkastella laajemmin eikä ainoastaan julkisuuslain näkökulmasta, koska nykyisin on paljon perusrekistereitä ja muita viranomaisten henkilörekistereitä koskevia säännöksiä. Julkisuuslain säännösten tarkistaminen on tarpeen esimerkiksi sen vuoksi, että enenevässä määrin viranomaisen asiakirjat ovat pelkästään sähköisessä muodossa. Julkisia henkilötietoja sisältäviä asiakirjoja tulee olla jatkossa mahdollisuus luovuttaa myös sähköisesti (vrt. nykyiset julkisuuslain 16 §:n 3 momentin rajoitukset henkilötietojen luovuttamiselle sähköisesti). Valmistelussa tulee toisaalta turvata jokaisen oikeus saada tieto julkisesta asiakirjasta, mutta samalla huolehtia tietojen suojaamisen liittyvistä toimista (esimerkiksi muistuttamalla luovutuksen saajaa henkilötietojen käsittelyyn liittyvistä velvoitteista).

HE-luonnoksen perustuslakiosiossa on ”perusteltu” julkisuuslakiviittauksen perustuslainmukaisuus. MMM pitää tarpeettomana erikseen perustella viittausta voimassa olevaan lakiin ja vieläpä sellaiseen lakiin, joka on aikanaan ollut perustuslakivaliokunnan arvioitavana.

Tietosuojalakiluonnoksen 10 §:ssä säädetään kelpoisuusvaatimuksista ja nimitysperusteita. MMM kiinnittää huomiota siihen, että perustuslakiosiossa ei ole arvioitu sääntelyä työn, ammatin ja elinkeinonharjoittamisen vapauden näkökulmasta.

Tietosuojalakiluonnoksen 35 §:n mukaan tarkempia säännöksiä tietosuojaviraston hallinnosta ja henkilöstöstä annetaan valtioneuvoston asetuksella. Pykälässä ei ole otettu huomioon asetuksenantomahdollisuutta maksuista ja palkkioista, vaikka tietosuojalakiluonnoksen 18 §:n perustelujen mukaan asiantuntijan palkkioiden maksamisesta voitaisiin säätää tarkemmin tietosuojalain nojalla annettavalla asetuksella.

Asetuksen 28 artikla sisältää muun muassa pakottavia säännöksiä toimeksiantosopimuksista. Henkilötietojen käsittelijää koskeva sääntely tulisi mitä ilmeisemmin sovellettavaksi esimerkiksi tilanteissa, joissa henkilötietojen käsittely ulkoistetaan toiselle organisaatiolle. Valvonnassa ja tietojen rekisteriin tallettamisessa voidaan MMM:n hallinnonalalla käyttää apuna viranomaisorganisaation ulkopuolisia, joille näiltä osin on siirretty julkisia hallintotehtäviä. Näistä tehtävistä valvontaviranomainen sopii asianomaisen tahon kanssa tarkemmin sopimuksin. Jatkossa sopimuksen sisällön on tietosuojan kannalta oltava entistä tarkemmin määritelty artiklan mukaisesti.

Vertanen Antti
Maa- ja metsätalousministeriö

Alhojärvi Pekka
Maa- ja metsätalousministeriö - MMM/Tieto- ja
tutkimustoimiala/Tietoyksikkö